

מסמך רקע לדיון בנושא:

כלבים מסוכנים – רישוי והגבלות

גירסת אינטרנט

מוגש לוועדת הכלכלה

כתיבה: אלעד ואן גלדר, עובד מחקר ומידע
אישור: דותן רוסו, ראש צוות

כ"ט טבת, תשס"ב
13 ינואר, 2002

תמצית

בשל הישנותן של תקיפות כלבים שגרמו נזקים ניכרים לבני אדם, והעובדה שאין בישראל חוק המסדיר את נושא גידול הכלבים ברמה הארצית, הועלו הצעות להסדיר את הנושא בחקיקה תוך הטלת מגבלות על מגדלי כלבים מסוכנים. הצעת החוק הנדונה כיום מתייחסת לדרגת המסוכנות של הכלב כפועל יוצא של הגזע שלו. עם-זאת, ההגדרה על-פי גזע בעייתית מכיוון שהיא אינה מתייחסת לכלבים מעורבים, שמהווים את מרבית הכלבים המסוכנים. פוטנציאל הסכנה של כלב מורכב הן מגזעו והן ממרכיבים אינדיבידואליים, ולפיכך מוצעת חלופה של הטלת הגבלות על כלבים לפי גודלם וכוחם, תוך הטלת אחריות לביצוע ההגבלות על בעליהם. המסמך מכיל סקירה של החקיקה בנושא הנדון במדינות אירופה ובארה"ב. החוקים הנסקרים משתנים מחקיקה האוסרת על יבוא וגידול כלבים מסוגים מסויימים; ועד לחקיקה מקילה יחסית, שאינה אוסרת על גידול כלבים מגזעים ספציפיים אך דורשת שליטה של הבעלים על כלבו במקומות ציבוריים.

1. המצב החוקי בישראל

פקודת הכלבת, 1934 (להלן "הפקודה") מגדירה את חובותיו של מגדל כלבים בישראל, אך אינה מתייחסת לגזעים. על-פי הפקודה, לא יוציא בעלים כלב לרשות הרבים אלא כשהוא קשור ברצועה או בשרשרת, ובאזורים שהוכרזו כנגועי כלבת, הבעלים מחוייב גם לחסום את הכלב. לפי **תקנות הכלבת (רישוי וחיסון) התשל"ד-1974**, חלה חובה על כל בעל כלב לחסן את כלבו. ההסדרים הספציפיים להחזקת כלבים נקבעים על-ידי כל רשות מקומית בנפרד. ב-1996 פרסם שר הפנים חוק עזר עירוני לדוגמה, אך לא כל הרשויות המקומיות אימצו אותו. כיום עומדת על שולחן הכנסת הצעת חוק להסדרת הפיקוח על כלבים, שמבקשת להסדיר את נושא הרישום והפיקוח על כלבים, כולל יצירת מרכז רישום ארצי, וכן להסדיר רישום ולהטיל מגבלות מסויימות על בעלי כלבים מסוכנים – **פיט בול טרייר, רוטוילר, פילה ברזילאי, טוסה יפני ודוגה ארגנטינאי**, ועל כלבי תקיפה. בעבר הוגשה הצעת חוק פרטית ע"י חה"כ אבי יחזקאל שאוסרת על רשויות מקומיות (האחראיות כיום על רישום ורישוי כלבים) להעניק רישיון לכלבים מסוכנים, אך היא התבטלה בהתאם לתקנון הכנסת עם התמנותו של חה"כ יחזקאל לסגן שר.

2. כלבים מסוכנים

פוטנציאל הסכנה שטמון בכלב, מורכב משני גורמים: הסיכוי שהוא יתקוף בני אדם, והנזק שהוא מסוגל לגרום במקרה של תקיפה. יש כלבים בעלי נטייה גבוהה לתוקפנות, אך בשל ממדי גופם הקטנים מידת הנזק שהם מסוגלים לגרום קטנה יחסית. יש כלבים שתוקפים לעיתים נדירות, אך גודלם ועוצמת הנשיכה שלהם הופכת את התקיפה לקטלנית.

שני הפרמטרים הללו, מושפעים גם הם משלושה מאפיינים, אשר יש לבחון אותם לגבי כל כלב בנפרד:

- א. **אופי הכלב**: לכל כלב אופי שונה. יש כלבים תוקפניים יותר ויש תוקפניים פחות.
  - ב. **המאפיינים הפיזיים של הכלב**: ככלל, ככל שהכלב גדול יותר, ועוצמת הנשיכה שלו חזקה יותר, הנזק שהוא מסוגל לגרום גדול יותר.
  - ג. **התנהגות בעל הכלב**: קיימת חשיבות רבה לאופן שבו בעל הכלב מטפל בכלבו – יחס תוקפני ואי מילוי צורכי הכלב מגדילים את הסיכוי שהכלב יהיה בעל נטיה לתקוף, לא כל שכן אם הכלב מאומן על ידי הבעלים לתקוף (יש להבחין בין מצב זה לבין אילוף מקצועי של כלב תקיפה, אז חלק מהאילוף כולל גם מצבים או הוראות ספציפיות על פיהן יודע הכלב מתי לתקוף, עוצמת התקיפה והפסקת התקיפה).
- אין כל ספק, שגזע הכלב משפיע במידה רבה על תכונותיו. כיוון שמרבית הגזעים הטהורים הקיימים כיום הם תוצאה של הכלאות שנועדו (בעבר הרחוק) להשיג מטרה מסויימת – רעיית צאן, ציד, תקיפה, כלבי מחמד – הרי שלכל גזע יש קווים מאפיינים. אף שלגזע הכלב יש השפעה על מידת המסוכנות שבו, אין מדובר בהשפעה בלעדית ויש הבדלים ומאפיינים אינדיבידואלים לכל כלב כאמור.¹

הצעות החוק השונות המתייחסות לאיסור או הגבלה על גידול כלבים מסוכנים בישראל, מציינות במפורש את גזעי הכלבים הבאים: **פיט בול טרייר**; **רוטוילר**; **פילה ברזילר**; **טוסה יפני**; **דוגו ארגנטינאי**. בישראל רשומים כ- 250,000 כלבים, רק כ- 10% מתוכם הם כלבים גזעיים, הרשומים בהתאחדות הישראלית לכלבנות. מתוך הכלבים הגזעיים, יש כ- 400 כלבים מהגזעים המוגדרים כמסוכנים: כ- 110 דוגו ארגנטינאי; כ- 250 רוטוילר; פחות מעשרה פילה ברזילרו ושני טוסה יפני. בהתאחדות הכלבנים לא רשומים כלל כלבים מגזע פיט בול, ואין גידול מקצועי שלהם בארץ, אם כי יתכן ויובאו מספר כלבים מגזע זה ביבוא אישי.²

אין בישראל כל סטטיסטיקה רשמית של נשיכות או תקיפות כלבים לפי גזע. השירותים הווטרנרים מנהלים רישום של תקיפות בעלי חיים לפי סוג בעל החיים התוקף – כלבים, חתולים וכיו"ב – אך לא לפי גזע. במקרים רבים, לדברי ההתאחדות הישראלית לכלבנות, הטענה כי כלב מגזע מסויים תקף אדם נשענת על בורות, ובבדיקות שהיא עורכת מתברר שגם כאשר מדובר (לרוב בהתבסס על פרסום בעיתונות) על גזע התוקף, מדובר בכלב שונה לחלוטין או לכל הפחות בכלב מעורב ולא טהור גזע. לפיכך, לא ניתן לטעון בשום רמה של וודאות כי גזעים מסויימים נוטים לתקוף יותר מגזעים אחרים.³

---

¹מבוסס על דיון של ועדה הכלכלה ב- 14 למאי 2001 וכן על תגובת ההתאחדות הישראלית לכלבנות להצעת חוק להסדרת הפיקוח על כלבים.

²תגובת ההתאחדות הישראלית לכלבנות להצעת חוק להסדרת הפיקוח על כלבים

³מבוסס על שיחה עם ד"ר חיימוביץ, מנהל השירותים הווטרנרים בשדה, משרד החקלאות.

3. הגבלות לפי גזע

הגורמים המצויים בתחום, מסכימים כי קיימת בעייתיות רבה בהטלת הגבלות על גזעים מסויימים. עיקר הבעיה היא בהגדרות שבהצעת החוק ביחס לכלבים מגזעים מעורבים שכן לא ברור מה תהיה משמעות החוק במקרה של כלב מעורב שהוא חצי, רבע או שמינית גזע המוגדר כמסוכן. לטענתם, הגבלות של גידול והחזקת כלבים מגזעים מסויימים לא יכללו בתוכן את רובם הגדול של הכלבים המסוכנים בארץ, שהם מגזעים מעורבים אך מסוכנים לא פחות מהכלבים טהורי הגזע. לכן מושמעת הטענה כי אם יש טעם באיסורים או הגבלות, הרי הם צריכים להתייחס בעיקר לפוטנציאל הפגיעה של הכלב (גודלו ועוצמת הנשיכה שלו).

ההתאחדות הישראלית לכלבנות טוענת, כי ממילא החוק בישראל מחייב את בעלי הכלבים לקשור אותם ברצועה, למעט באזורים מוגדרים. לפיכך, יש לאכוף את החוק הקיים ורק במידה וישומן של הוראות החוק הקיימות לא יספק, יש מקום לחיקוק המטיל הגבלות נוספות.

עוד טוענת התאחדות הכלבנים, כי הצעת החוק אינה מטילה על בעלי הכלבים אחריות למעשי כלביהם כנדרש. בנוסף, יש לדרוש, כתנאי לקבלת רישיון, שהבעלים יעבור קורס בסיסי בטיפול בכלבים ו/או שיוטל חיוב להעביר את הכלב קורס אילוף בסיסי. מטלות אלו ישפרו את הטיפול בכלבים ויפחיתו את נטייתם לתוקפנות.

4. איסורים והגבלות על החזקת כלבים באירופה וארה"ב

4.1. האיחוד האירופי

נציבות האיחוד האירופי נדרשה מספר פעמים לנושא הגבלות על גידול כלבים מסוכנים. הפניות היו משני סוגים. האחד, דרישה שהאיחוד האירופי יכריז על מדיניות אחידה בנושא גידול כלבים מסוכנים. השני, טענות כי ההגבלות על גידול כלבים מגזעים מסויימים במדינות מסויימות סותרות את אמנת האיחוד הדורשת מתן מעבר חופשי של סחורות ממדינה למדינה ללא מגבלות סחר. עמדת נציבות האיחוד היא, כי הנושא צריך להיות מוסדר בכל מדינה בנפרד ואין מקום לחקיקה כלל אירופית אחידה. כמו כן, הנציבות גורסת כי אמנת האיחוד מאפשרת הטלת מגבלות סחר מסויימות לשם הגנה על בריאות הציבור, ועל-כן החוקים בעניין גידול כלבים אינם סותרים את האמנה⁴.

4.2. גרמניה

גרמניה נחשבת לאחת המדינות הנוקשות ביותר בתחום האיסורים על גידול כלבים מחד, ולמדינה בה אין מסורת מפותחת של גידול כלבים מאידך.

---

⁴ראו למשל: תשובה לשאילתה מה- 14.9.2000, פורסמה בעיתון הרשמי של האיחוד Official Journal C136E, europa.eu.int

ב- 21 לאפריל, 2001, נכנס לתוקפו חוק פדרלי ביוזמת משרד הפנים האוסר יבוא לגרמניה של ארבעה גזעי כלבים: **פיט בול**; **טרייר סטפורדשייר אמריקאי** (American Staffordshire terrier); **סטפורדשייר בול-טרייר ובל טרייר**. החוק גם אוסר יבוא כלבים מהכלאות הכוללות זנים אלו. בנוסף לחוק הפדרלי, קיימים חוקים מדינתיים האוסרים על גידול או יבוא גזעים מסויימים המוגדרים כמסוכנים. כך למשל, בבוואריה יש איסור על גידול **טוסה אינו** (יפני) ו- **Bandog**. כלבים אחרים המוגדרים כמסוכנים ולפיכך דורשים רישום מיוחד בבוואריה כוללים בין היתר: **בולמאסטיף**, **מאסטיף**, **דוגו ארגנטינאי**, **פילה ברזילרו ומסטין ספרדי**. במדינות גרמניות אחרות יש צורך רק ברישום כלבים ספציפיים (ולא גזעים) בעלי היסטוריה של תוקפנות.⁵

4.2. בריטניה

בבריטניה יש מסורת ארוכה של גידול כלבים בייחוד למטרות ציד. החוק הבריטי מטיל מספר מגבלות על בעלי כלבים: באזורים חקלאיים בהם מגודלים בעלי חיים, חל איסור על "הפחדת" (worry) משק חי על ידי כלב. לחקלאי יש זכות לירות ולהרוג כלב שמפחיד את משק החי שלו. הפחדה מוגדרת כתקיפה או מרדף אחרי בעל חי, ואין כל צורך שיווצר מגע כלשהו בין הכלב לבעל החי. לפיכך, כל כלב שמסתובב ללא רצועה באזורים בהם מגדלים משק חי, יכול להחשב כמפחיד אותם.

בעל הכלב אחראי לכל נזק שנגרם, בין לאדם ובין לבעל חי, על ידי כלבו. עם זאת, ברוב המקרים מדובר בעבירה אזרחית ורק במקרים נדירים, בהם הנזק שנגרם כבד במיוחד, יש אפשרות להעמדה לדין פלילי. כלב נחשב כמסוכן בכל מצב בו יש יסוד סביר לחשוב כי הוא יפגע באדם, בין אם הייתה פגיעה שכזו בפועל ובין אם לא. גם במצב כזה – בו לא נגרם נזק של ממש למעט הפחדה – האחריות היא על בעל הכלב.

החוק האנגלי מגדיר, בכל הנוגע לגזעים ספציפיים, ארבעה גזעים כמסוכנים: **פיט בול טרייר**; **טוסה יפני**; **דוגו ארגנטינאי**; **פילה ברזילאי** וכל הכלאה של **פיט בול**. יש צורך ברישיון מיוחד להחזקת כלבים מהגזעים הללו, והרישיון מותנה בסירוס ובביטוח מתאים. לכלבים מגזעים אלו אסור לשהות במקומות ציבוריים, ובכלל זה במכונית החונה בשטח ציבורי (גם אם היא נעולה) ללא מחסום, ועליהם להיות מוחזקים ברצועה על ידי אדם שגילו 16 שנים לכל הפחות. עבירה על חוק זה מהווה עבירה פלילית של בעל הכלב או של מי שהכלב תחת אחריותו באותו זמן.⁶

⁵ מבוסס על מידע המיועד לחיילי ארה"ב המוצבים בגרמניה – www.stuttgart.army.mil/dogs.htm

⁶ Dangerous Dogs (Amendment) Act, 1997, www.hmsso.gov.uk

4.3. בלגיה

במחוז Quaregnon חל איסור על רוטוילרים להסתובב במקומות ציבוריים בהם יש התקהלות רבה של אנשים, כגון שווקים, חגיגות ואירועי ספורט, ובכל מקום אחר חלה חובה על בעליהם לחסום את פיהם.⁷

4.4. אייר (הרפובליקה של אירלנד)

החוק האירי מחייב את בעליהם של כלבים מגזעים מסויימים לשלוט על מעשיהם (כפי שיבואר להלן). הגזעים הללו הם: **Bandog**, **פיט בול טרייר**, **בולדוג**, **בולל מאסטיף**, **זוברמן פינצ'ר**, **בול טרייר אנגלי**, **רועה גרמני (אלזאסי)**, **אקיטה יפני**, **טוסה יפני**, **Rhodesian Ridgeback**, **רוטוילר וסטפודשייר בול**, כולל הכלאות של גזעים אלה. השליטה כוללת קשירה ברצועה חזקה מספיק כדי להגביל את הכלב, באורך מקסימלי של מטר, והולכת הכלב על ידי אדם שגילו 16 שנים לפחות, ואשר מסוגל מבחינה פיזית לשלוט על הכלב. בנוסף, החוק דורש כי יושם מחסום לכלב, והוא יסומן באמצעות קולר, באופן שיאפשר זיהוי של גזע הכלב וכתובת מדוייקת של בעליו.⁸

4.5. פינלנד

אין חוקים האוסרים או מגבילים גידול גזעים ספציפיים. כלבים חייבים להיות תחת שליטת הבעלים (אך לא בהכרח באמצעות רצועה), בדגש על אזורים עירוניים ועל התקופה שבין האביב לסוף הקיץ, במטרה להגן על בעלי החיים בטבע.⁹

4.6. צרפת

החוק הצרפתי דורש סירוס של כל הכלבים מגזע **פיטבול**, במטרה להכחיד גזע זה בטווח זמן של עשר שנים. בנוסף, חל איסור על ייבוא של כלבים ללא תעודות מהגזעים **סטפודשייר בול**, **ומאסטיף אנגלי** (מותר ייבוא של כלבים בעלי תעודות מהגזעים הללו). בכל מקרה, כלבים מהגזעים האמורים, כמו גם מגזע **רוטוילר**, (כולל הכלאות של הגזעים הללו), חייבים במחסום וברצועה בכל המקומות הציבוריים.¹⁰

---

⁷ מבוסס על מידע מהתאחדות הכלבנים האירופית: www.fci.be

⁸ מבוסס על מידע מהאגודה האירית למניעת התאכזרות לבעלי חיים www.ispca.ie

⁹ מבוסס על מידע מהתאחדות הכלבנים האירופית: www.fci.be

¹⁰ מבוסס על מידע מהתאחדות הכלבנים האירופית: www.fci.be

4.7. הולנד

בהולנד חל איסור על גידול כלבים מגזע **פיטבול טרייר**. הצעות חוק המרחיבות את הגזעים האסורים נדחו לאחרונה על ידי הפרלמנט.¹¹

4.8. ספרד

מוטלות מוגבלות על ייבוא וגידול כלבים מגזע **פיטבול** (רישום, הגבלות על גיל הבעלים וכיו"ב), אך ללא איסור גורף. כל הכלבים צריכים להיות קשורים ברצועה במקומות ציבוריים, ובדרום ספרד ככלל חל איסור על הכנסת כלבים לחופי רחצה.¹²

4.9. שבדיה

אין חוקים המתייחסים לגזעים ספציפיים. כל הכלבים חייבים להיות תחת השגחה צמודה של הבעלים (אך לא בהכרח קשורים, למעט באזורים עירוניים). הגבלות חמורות יותר (קשירה, חסימה וכיו"ב) מוטלות בין תחילת מרץ לסוף אוגוסט במטרה להגן על חיות הבר.¹³

4.10. ארצות הברית¹⁴

הגדרת כלבים מסויימים כמסוכנים נתונה בויכוח ציבורי בארה"ב ומשתנה ממדינה למדינה. אגודת הכלבנים האמריקאית מנהלת מאבק ציבורי נגד חקיקה האוסרת גידול גזעים ספציפיים, ומסייעת בייעוץ משפטי ובכל דרך שברשותה לבעלי כלבים מול מדינות או רשויות מקומיות המנסות להגביל גידול כלבים מגזעים מסויימים. מחקרים שונים שנערכו, הגיעו לממצאים סותרים בכל הנוגע לקשר שבין גזע הכלב לבין נטייתו לתוקפנות – על-פי מחקרים מסויימים קיים קשר כזה, בעוד שמחקרים אחרים טוענים שאין הדבר כך.¹⁵ כיום יש שתי עשרה מדינות בהן יש חוק מדינתי האוסר על רשויות מקומיות לאסור גידול גזעים מסויימים: קליפורניה; פלורידה; אילינוי; מיין; מינסוטה; ניו-ג'רסי; ניו-יורק; אוקלהומה; פנסילבניה; רוד איילנד; טקסס; וירג'יניה. על אף חקיקה זו, קיימות רשויות מקומיות (גם במדינות הללו), שאסרו על גידול גזעים מסויימים. כך למשל בבפאלו גרוב, אילינוי, מוטלות הגבלות מיוחדות על אחזקת כלבים מגזע **דוטוילר ופיט בול טרייר**.

---

¹¹מבוסס על מידע מהתאחדות הכלבנים האירופית: www.fci.be

¹²מבוסס על מידע מהתאחדות הכלבנים האירופית: www.fci.be

¹³www.ledogstop.com

¹⁴כל תת הפרק מבוסס על: אגודת הכלבנים האמריקאית www.akc.org; הקרן למאבק בחקיקה מגבילת גזע

www.adoa.org; חקיקה הנוגעת לתקיפות כלבים www.dogbitelaw.com.

¹⁵למשל: CDC, **Morbidity and Mortality Weekly Report**, May 30 1997; Gershman, Sacks and

Wright, "Which Dogs Bite? A Case-Control Study of Risk Factors", **Pediatrics**, 93(6) 1994;

www.hsus.org

עם זאת, במרבית מדינות ארה"ב קיימת חקיקה המתייחסת לכלבים מסוכנים על-פי התנהגותם, ומטילה את האחריות על בעל הכלב. כך לדוגמא במדינת דלוור מתיר החוק להרוג כל כלב, מכל גזע שהוא, התוקף בני אדם או בעלי חיים בזמן התקיפה. במדינת קליפורניה מוטלות מגבלות מחמירות על כלבים שהיו מעורבים, ללא התגרות מוקדמת, במצב שבו אדם נדרש להתגונן מפניהם, פעמיים במהלך 36 חודשים, או "כלבים מרושעים" (Vicious Dogs) – כלבים שתקפו ללא סיבה וגרמו נזק גופני לאדם.

מקורות

חוקים

פקודת הכלבת 1934

תקנות הכלבת (רישוי וחיסון) התשל"ד-1974

Dangerous Dogs (Amendment) Act, 1997, www.hmsso.gov.uk

הצעות חוק

הצעת חוק להסדרת הפיקוח על כלבים, התשנ"ח-1998

דיון בהצעת חוק להסדרת הפיקוח על כלבים, ועדת הכלכלה, 14 למאי 2001

מחקרים

CDC, **Morbidity and Mortality Weekly Report**, May 30 1997;

Gershman, Sacks and Wright, "Which Dogs Bite? A Case-Control Study of Risk Factors", **Pediatrics**, 93(6) 1994

גורמים בעלי עניין

תגובת ההתאחדות הישראלית לכלבנות להצעת חוק להסדרת הפיקוח על כלבים

ד"ר חיימוביץ, מנהל השירותים הווטרינרים בשדה, משרד החקלאות

האגודה האירית למניעת התאכזרות לבעלי חיים www.ispca.ie

התאחדות הכלבנים האמריקאית www.akc.org

הקרן למאבק בחקיקה מגבילת גזע www.adoa.org

חקיקה הנוגעת לתקיפות כלבים www.dogbitelaw.com

התאחדות הכלבנים האירופית www.fci.be

מידע שימושי למטיילים עם בעלי חיים באירופה www.ledogstop.com

מידע לחיילי ארה"ב המוצבים בגרמניה www.stuttgart.army.mil/dogs.htm